

Sag C-280/24 [Malicník]ⁱ

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

23. april 2024

Forelæggende ret:

Krajský súd v Prešove (Slovakiet)

Afgørelse af:

25. marts 2024

Appellant:

A.B.

Indstævnt:

Slovenská sporiteľňa, a.s.

[Udelades]

AFGØRELSE

Krajský súd v Prešove (den regionale ret i Prešov, Slovakiet) [udelades] har i sagen anlagt af sagsøgeren: A.B., [udelades] mod sagsøgte: Slovenská sporiteľňa, a.s., [udelades] om fastlæggelse af lånets rentefrie og vederlagsfrie karakter, om tilbagebetaling af en uberettiget berigelse samt om konstatering af, at der er tale om urimelige kontraktvilkår, inden for rammerne af sagsøgerens appel til prøvelse af dom afsagt af Okresný súd Prešov (kredsdomstol i Prešov, Slovakiet) [udelades] den 27. oktober 2023.

truffet følgende afgørelse:

I henhold til artikel 162, stk. 1, litra c) i Civilný sporový poriadok (den civile retsplejelov, herefter »den civile retsplejelov«) udsættes sagen og følgende spørgsmål forelægges Den Europæiske Unions Domstol (herefter »Domstolen«):

ⁱ Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

1. Er EU-retten til hinder for retspraksis, såsom dom afsagt af Najvyšší súd Slovenskej republiky (Den Slovakiske Republikks øverste domstol, Slovakiet) den 28. februar 2022, sagsnummer 7Cdo 294/2019, hvorefter kravet om, at genstanden for den tjenesteydelse, for hvilken forbrugeren skal betale et oprettelsesgebyr, skal være klar og forståelig, er opfyldt ved, at »*det følger af definitionen af det pågældende gebyr, at det er et oprettelsesgebyr, dvs. for handlinger foretaget af långiveren, som er nødvendige for aftalens indgåelse, og som er dennes interne anliggender og en del af dennes omkostninger, dvs. for långiverens handlinger i forbindelse med ydelsen af lånet, såsom udarbejdelse af aftalen og dens indgåelse osv.*«, og at gebyrets størrelse er præcist defineret?

2. Har omfanget af långiverens omkostninger, der er forbundet med den tjenesteydelse, der er tilknyttet et sådant gebyr, betydning for vurderingen af, om oprettelsesgebyret er urimeligt, og skal aftalen derfor angive genstanden for en sådan tjenesteydelse, eller angive om gebyret blot udgør et vederlag, ved hvis fastsættelse långiveren ikke er forpligtet til at tage hensyn til sine omkostninger til levering af den tjenesteydelse, der er tilknyttet et sådant gebyr?

3. Hvis oprettelsesgebyret skal afspejle långiverens omkostninger til den tjenesteydelse, der er tilknyttet et sådant gebyr, er denne faktor da relevant i forhold til artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13, hvis långiveren ved hjælp af et sådant gebyr videregiver alle de omkostninger, som långiveren har afholdt i forbindelse med leveringen af den tjenesteydelse, der er tilknyttet et sådant gebyr, til forbrugeren, og hvis formålet med tjenesteydelsen er i begge aftaleparters interesse?

Begrundelse:

Den retlige ramme

EU-retlige forskrifter

Artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 bestemmer:

»Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren«.

I henhold til artikel 4 i det nævnte direktiv:

»1. Det vurderes, om et kontraktvilkår er urimeligt, under hensyn til hvilken type varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter, og ved på tidspunktet for aftalens indgåelse at tage hensyn til alle omstændighederne i forbindelse med dens indgåelse samt til alle andre vilkår i aftalen eller i en anden aftale, som hænger sammen med denne, jf. dog artikel 7«.

2. Vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, omfatter hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt«.

Det samme direktivs artikel 5 bestemmer:

»I de aftaler, hvor alle eller nogle af de vilkår, der tilbydes forbrugeren, er i skriftlig form, skal disse vilkår altid være udarbejdet på en klar og forståelig måde. Hvis der opstår tvivl om et kontraktvilkårs betydning, gælder den fortolkning, som er mest gunstig for forbrugeren. Denne fortolkningsregel gælder ikke i forbindelse med de procedurer, der er fastsat i artikel 7, stk. 2«.

Republikken Slovaquiets lovgivning

I henhold til artikel 2, stk. 2, i den civile retsplejelov er retssikkerhed en tilstand, hvor enhver med rimelighed kan forvente, at hans eller hendes tvist vil blive løst i overensstemmelse med de højeste retsinstansers faste retspraksis; i mangel af en sådan fast retspraksis er retssikkerhed også en tilstand, hvor enhver med rimelighed kan forvente, at hans eller hendes tvist vil blive løst på en retfærdig måde.

I henhold til § 53, stk. 1, i Občiansky zákonník (civillovbogen) må forbrugerftaler ikke indeholde vilkår, der skaber en betydelig ubalance i aftaleparternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugeren (herefter »urimelige vilkår«). Denne bestemmelse finder ikke anvendelse på kontraktvilkår, der vedrører ydelsens hovedgenstand og prisernes adækvans, forudsat at disse vilkår er udarbejdet entydigt, klart og forståeligt, eller at de urimelige kontraktvilkår har været genstand for individuel forhandling.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

Den 23. maj 2012 blev der mellem sagsøgeren som forbruger og den sagsøgte bank som långiver indgået en aftale om et forbrugslån på afbetaling, hvorved banken ydede sagsøgeren et ikke-målet forbrugslån på 9 999 EUR med følgende vilkår: årlig rente på 16,90%; afdragsbeløb på 189,14 EUR pr. måned; første afdrag forfalder den 20. juli 20[1]2; antal afdrag – 120; frist for tilbagebetaling af lånet 20. juni 2022; ÅOP 19,55%; gennemsnitlig ÅOP 13,80%; det samlede beløb, som skal tilbagebetales udgør 21 926,19 EUR; lånet blev straks leveret i sin helhed. Der blev i aftalen ligeledes fastsat et oprettelsesgebyr på følgende måde:

Gebyrer

1 Låntager er forpligtet til at betale gebyrerne til banken

<i>Gebyrets navn</i>	<i>Gebyrets størrelse i EUR</i>	<i>Hyppighed</i>

<i>Oprettelsesgebyr</i>	<i>169,00</i>	<i>Engangsomkostning</i>
<i>Administrationsgebyr</i>	<i>2,99</i>	<i>Pr. måned</i>
<i>Gebyr for låneforsikring</i>	<i>6,40</i>	<i>Pr. måned</i>

- Rykkergebyret udgør 25 EUR for hver udsendt rykker.
- De gebyrer, der er anført i tabellen, skal betales af låntageren i regelmæssige rater med den hyppighed og på den forfaldsdato, der gælder for låneraterne.

De gebyrer, der er anført i denne artikel, skal betales fra tidspunktet for underskrivelse af låneaftalen, og eventuelle ændringer af dem reguleres af låneaftalen, kontraktvilkårene og de generelle salgsbetingelser.

Sagsøgeren anlagde sag ved Okresný súd Prešov (kredsdomstol i Prešov, herefter »kredsdomstolen«), med påstand om, at hans forbrugerrettigheder var blevet krænket. Han gjorde bl.a. gældende, at der var mangel på gennemsigtighed, og at oprettelsesgebyret var urimeligt, idet aftalen ikke specificerede, hvilken modydelse der skulle ydes til gengæld for gebyret.

I sin første dom af 30. november 2022 fandt kredsdomstolen, at *»den ikke er enig i, at det ikke fremgår af begrebet »oprettelsesgebyr« hvilken ydelse sagsøgte kræver gebyret for. En logisk og grammatisk fortolkning fører til den konklusion, at det betales for långiverens handlinger, der er nødvendige for at indgå aftalen, såsom i særdeleshed den faktiske udarbejdelse af aftalen og andre dokumenter i forbindelse med oprettelsen af lånet«*. Kredsdomstolen afviste derfor sagen om, at gebyret for oprettelsen af lånet var urimeligt.

Som led i appelsagen omstødte den 22. august 2023 Krajský súd v Prešove (den regionale ret i Prešov, herefter »den regionale ret«) kredsdomstolens dom for så vidt angår den del, der vedrørte gebyret for oprettelsen af lånet, og henviste bl.a. til Domstolens dom i sag C-224/19, hvori Domstolen udtalte følgende: *»På baggrund af ovenstående betragtninger skal det 11. spørgsmål i sag C-224/19 besvares med, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et vilkår i en låneaftale, der er indgået mellem en forbruger og et finansinstitut, der pålægger forbrugeren at betale et oprettelsesgebyr, til trods for kravene om god tro kan bevirke en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren, når finansinstituttet ikke har godtgjort, at dette gebyr svarer til faktisk leverede tjenester eller omkostninger, vedkommende har afholdt, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.«*

Ved en anden dom af 27. oktober 2023 afviste kredsdomstolen igen søgsmålet om fastlæggelse af, at oprettelsesgebyret er urimeligt. Kredsdomstolen begrundede den manglende hensynstagen til appeldomstolens retsstilling med, at et lignende retligt spørgsmål allerede var blevet afgjort af Najvyšší súd Slovenskej republiky (Den Slovakiske Republiks øverste domstol, Slovakiet, herefter »den øverste domstol«), og at den øverste domstols afgørelse var blevet en del af fast

retspraksis, der er bindende for alle domstole. Der er tale om den øverste domstols dom 7Cdo/294/2019 [udelades]. Kredsdomstolen henviste også til Domstolens dom i sag C-621/[17], hvoraf det fremgår, at det ikke er nødvendigt konkret at fastslå, for hvilke tjenesteydelser der opkræves gebyrer, men at det er afgørende, at disse kontraktvilkår er formuleret klart og forståeligt i aftalen.

Som led i sagsøgerens appel skal appelretten bedømme det pågældende oprettelsesgebyr. Appelretten sår tvivl om kredsdomstolens konklusioner med hensyn til gennemsigtigheden af oprettelsesgebyret, eftersom kredsdomstolen i det væsentlige alene støttede sig på gebyrets benævnelse uden at undersøge mekanismen for dets beregning og genstanden for den tilknyttede tjenesteydelse. Problemet er imidlertid, at kredsdomstolen traf afgørelse på grundlag af en afgørelse fra den øverste domstol, som er offentliggjort i Zbierka súdnych rozhodnutí (samling af afgørelser), som er bindende for alle domstole (den civile retsplejelovs artikel 2).

Den øverste domstol fastslog følgende i dom 7Cdo/294/2019:

13. *I henhold til Domstolens dom i sag C-621/17 af 3. oktober 2019 »[skal] artikel 4, stk. 2, og artikel 5 i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler fortolkes således, at kravet om, at et kontraktvilkår skal være affattet klart og forståeligt, ikke indebærer en forpligtelse til, at kontraktvilkår, der ikke er blevet forhandlet individuelt, og som er indeholdt i en forbrugerlåneaftale, såsom de i hovedsagen omhandlede kontraktvilkår, der nøjagtigt fastsætter størrelsen af de administrationsudgifter og et udbetalingsgebyr, som forbrugeren skal afholde, den metode, der er anvendt ved beregningen af administrationsudgifterne og udbetalingsgebyret, samt tidspunktet for, hvornår disse beløb skal betales, ligeledes skal specificere alle de tjenesteydelser, der leveres som modydelse for de pågældende beløb«.*

14. *Appelretten har påpeget, at det følger af definitionen af det pågældende gebyr, at der er tale om et oprettelsesgebyr, dvs. for handlinger foretaget af långiveren, som er nødvendige for aftalens indgåelse, og som er dennes interne anliggender og en del af dennes omkostninger, dvs. for långiverens handlinger i forbindelse med ydelsen af lånet, såsom udarbejdelse af aftalen og dens indgåelse osv. Oprettelsesgebyret udgør derfor prisen for långiverens ydelse af en tjenesteydelse, hvis anvendelse er tilladt i henhold til låneloven nr. 129/2010 Z.z., og denne mulighed hidrører også fra Domstolens retspraksis. Det kan således ikke konkluderes, at der foreligger et urimeligt kontraktvilkår i forbindelse med forhandlingen af oprettelsesgebyret.*

15. *Den omstændighed, at det tilkom sagsøgeren, som var i stand til at vurdere de økonomiske konsekvenser af aftalen, at træffe afgørelse om aftalens indgåelse, og selv om sagsøgeren var af den opfattelse, at oprettelsesgebyret, der var kommet til udtryk i aftalen på en konkret, klar og forståelig måde, var høj, var der intet, der forhindrede ham i at henvende sig til tredjemand. Efter appelrettens opfattelse kan en situation, hvor sagsøgeren, som på forhånd vidste, at han skulle*

betale et oprettelsesgebyr, og som samtidig kendte til gebyrets størrelse, ikke desto mindre indgik aftalen, dvs. accepterede gebyret og dets størrelse, og derefter indtog den holdning, at gebyret udgjorde et urimeligt kontraktvilkår, ikke tolereres.

Appeldomstolen er af den opfattelse, at den øverste domstols og dermed kredsdomstolens opfattelse kan være i strid med Domstolens retspraksis, navnlig dom i sag C-224/19 og dom i sag C-565/21. En ændring i fortolkningen kan også forventes fra afgørelsen i sag C-300/23.

For det første stiller appeldomstolen spørgsmålstegn ved den øverste domstols opfattelse, hvorefter genstanden for den tjenesteydelse, der er tilknyttet oprettelsesgebyret, skal være et internt anliggende i banken. Efter den forelæggende rets opfattelse er dette netop det modsatte af gennemsigtighed, da udtrykket »*internt*« antyder, at det er et anliggende, der kun vedrører banken, hvilket klart skader gennemsigtigheden.

Den regionale ret er også i tvivl om det er domstolene og ikke långiveren, der skal identificere genstanden for tjenesteydelsen tilknyttet oprettelsesgebyret ved hjælp af en eksemplarisk beregning (»... osv.«). Da et kontraktvilkår ifølge Domstolens retspraksis skal vurderes ud fra forholdene på tidspunktet for aftalens indgåelse, er det vigtigt, at forbrugeren på tidspunktet for aftalens indgåelse har mulighed for at beslutte, om han vil betale for ydelsen, og derfor skal være bekendt med den.

Appeldomstolen anerkender, at også navnet på gebyret i sig selv kan antyde en hel del om genstanden for tjenesteydelsen i forbindelse med hele aftalen, men er overbevist om, at navnet på gebyret kun er en indikation af genstanden for tjenesteydelsen.

Domstolen har allerede fastslået, at der ved vurderingen af, om sagen kan antages til realitetsbehandling, skal tages stilling til, om gebyret er sammenfaldende med et andet kontraktvilkår. Den regionale ret er især bekymret over kredsdomstolens argument om, at hvis lånegebyret var ugyldigt, ville banken være tvunget til at hæve renten. (*»Det skal bemærkes, at banken, da den indgik låneaftalen, beregnede, at dens indtægter ville være renter og gebyrer; hvis den kun havde regnet med renteindtægter, ville dette utvivlsomt have været afspejlet i rentesatsen.«* – Præmis 59 i dom med sagsnummer 1 ICsp/72/2022–463 af 27. oktober 2023).

Den regionale ret er i tvivl om, hvorvidt den øverste domstol har tillagt det reelle formål med tjenesteydelsen tilknyttet oprettelsesgebyret nogen betydning. Det præjudicielle spørgsmål vedrørende størrelsen af omkostningerne ved den tjenesteydelse, der er tilknyttet bankgebyret, og omkostningerne ved disse synes derfor at være relevant. Det er almindeligt anerkendt, at forbrugerne selv eller ved hjælp af deres egne advokater kan formulere en langt billigere låneaftale, herunder ved at formulere bankens vilkår. Et selvstændigt aftaleinstitut ville imidlertid sætte hele den beskyttelse, der følger af direktiv 93/13, i fare, eftersom den er

baseret på beskyttelsen mod urimelige kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling.

Det er derfor vigtigt at præcisere retspraksis for så vidt angår kendskabet til den faktiske ydelse og det reelle formål med tjenesteydelsen, som forbrugeren skal betale i form af gebyr. I denne sammenhæng er spørgsmålet om, hvorvidt forbrugeren skal bære samtlige omkostninger ved tjenesteydelsen, som desuden er i bankens egen interesse, ligeledes relevant. Forbrugeren har en interesse i at opnå et lån, men banken har ligeledes en interesse i at yde lånet, således at spørgsmålet om bidrag til omkostningerne for tjenesteydelsen tilknyttet oprettelsesgebyret, kan behandles af Domstolen.

[Udelades] [gentagelse af de præjudicielle spørgsmål] [udelades] [meddelelse om mulighed for appel]

[Udelades]

[Underskrifter]

[Udelades]

ARBEJDSDOKUMENT